

การศึกษาสภาพการสอนวิชาดนตรีในหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

**The Study of Music Teaching on Basic Education
Curriculum Level 3 of The Schools Under The Suratthani
Educational Service Area Office 3¹**

สันติ ยิ้มปลื้ม (Santi Yimpluem)²

มนัส วัฒนไชยยศ (Manat Wattanachaiyot)³ บรรจง ชลวิโรจน์ (Banjong honwirojana)⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการสอนวิชาดนตรีและศึกษา
ปัญหาและข้อเสนอแนะของครูผู้สอนวิชาดนตรีในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูผู้สอนวิชาดนตรีในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ระดับช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำนวน 60
คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม จำนวน 67 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ

¹ บทความนี้ปรับปรุงมาจากการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาสภาพการสอนวิชาดนตรีในหลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

² นักศึกษาลัทธิศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

³ รองศาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่า

สภาพทั่วไปของครูผู้สอนดนตรีเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ไม่มีวุฒิการศึกษาทางด้านดนตรีและทำการสอนดนตรีสากล มากที่สุด ประสิทธิภาพทางวิชาดนตรีส่วนใหญ่ไม่เคยเรียนดนตรีและไม่สามารถเล่นดนตรีได้ สภาพการเรียนการสอน พบว่า มีระดับปฏิบัติเกี่ยวกับการแปรหลักสูตรไปสู่การสอนและ การจัดกิจกรรมการสอนดนตรีอยู่ในระดับมาก การใช้สื่อการสอนประกอบการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลด้านดนตรีและด้านความรู้ความสามารถด้านเนื้อหาสาระวิชาดนตรี อยู่ในระดับปานกลาง มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีที่ครูผู้สอนนัด อยู่ในระดับน้อย มีทัศนะในเรื่องสภาพแวดล้อมห้องเรียนวิชาดนตรี อยู่ในระดับปานกลาง มีทัศนะเกี่ยวกับสภาพและความพร้อมของอุปกรณ์การเรียนการสอนดนตรี อยู่ในระดับน้อยและมีทัศนะเกี่ยวกับการ สนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ : การสอนดนตรี การศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3

Abstract

This survey research had the objectives to study the state of Music teaching and to study the problems and suggestions of the teachers who taught Music in Basic Education curriculum level 3 of the schools under the Suratthani Education Service Area Office 3.

The population used in research were 60 teachers teaching Music in Basic Education curriculum level 3 of the schools under the Suratthani Education Service Area Office 3. The tool used in research was questionnaires with 67 questions. The statistics used in data analysis were percentage, mean ($\bar{X}$) and standard deviation (S.D.) by analyzing data and evaluating with Package Program of SPSS/PC. The research results concluded as follows:

The study results found that general conditions of the teachers who taught music being male more than female. They had educational qualification of bachelor degree and had no educational qualification on music and teaching the most western music. Musical experiences, most of them have never learnt music and have not been able to play the music.

The learning and teaching conditions found that had performance level on changing the curriculum into teaching and musical teaching activities establishment were in much level. Using teaching media supporting learning and teaching, musical assessment and knowledge on Music substances were in moderate level. Having the knowledge on instruments skills that the bold teacher was in less level. Having the viewpoint on environment of Music classroom was in moderate level. Having the viewpoint on conditions and the readiness of musical learning and teaching devices was in less level and having the viewpoint on the support from school administrator was in moderate level.

Key Words : Music Teaching, Basic Education Curriculum level 3

คำนำ

การเรียนรู้ดนตรีเป็นการมุ่งเน้นพัฒนาการเรียนการสอนโดยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติเครื่องดนตรี มีทักษะในการเล่นดนตรี มีสมาธิ มีระเบียบวินัย ฝึกความอดทนและสามารถนำมาพัฒนาการปฏิบัติดนตรีในขั้นต่อไปอย่างถูกต้องเหมาะสมและเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติดนตรีร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ รวมทั้งผสมผสานศิลปวัฒนธรรมไทยและศิลปวัฒนธรรมสากล ผู้เรียนเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาดนตรี

ผลจากการติดตามการใช้หลักสูตรก่อนหน้านี้ปรากฏว่า หลักสูตรในแต่ละระดับยังขาดความเชื่อมโยงและเนื่องจากได้ใช้หลักสูตรมานาน จึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขใหม่ เน้นการพัฒนาคน พัฒนาอาชีพของผู้เรียน ตลอดจนการพัฒนาสังคม จึงเป็นที่มาของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปมาก หลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม โดยปรับเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 1 จำนวน 3 ปี ระดับช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 3 ปี ระดับช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 3 ปี และระดับช่วงชั้นที่ 4 จำนวน 3 ปี

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระศิลปะ กำหนดให้ สาระที่ 2 : ดนตรี มี 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐาน ศ 2.1: เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่า ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มาตรฐาน ศ 2.2: เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรี ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้วยเหตุที่วิชาดนตรีเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ มีกระบวนการสร้างรูปแบบและการถ่ายทอดโดยมิขาดสาย นอกจากเป็นสิ่งที่ช่วยจรดความงดงามทางอารมณ์ ปลุกฝังกล่อมเกลาให้ผู้เรียนและผู้เล่นเป็นคนสุขุมรอบคอบและมีจิตใจอ่อนโยนแล้ว ดนตรียังเป็นเครื่องช่วยแนะแนวทาง ในการประกอบอาชีพแก่ผู้เรียนด้วย

การส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านดนตรีมีประโยชน์อย่างยิ่ง นอกจากเป็นการเพิ่มประสบการณ์และความรู้ในด้านวิชาการดนตรี ส่งเสริมการเรียนการสอนด้านดนตรีเพิ่มขึ้นจากในห้องเรียน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมผู้ที่มีทักษะหรือความถนัดพิเศษด้านดนตรี ให้มีโอกาสดำเนินการพัฒนาความสามารถของตนเพิ่มขึ้นอีก การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความสามารถ ได้ฝึกซ้อมและแข่งขัน เป็นประสบการณ์ตรงที่ให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ด้านดนตรี เป็นการฝึกลักษณะอันพึงประสงค์ อันได้แก่ ความอดทน ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ความสามัคคี เป็นการสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่สมบูรณ์

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าว วิชาดนตรีที่อยู่ในกลุ่มสาระศิลปะ จึงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นวิชาบังคับ (สาระพื้นฐาน) และส่วนที่เป็นวิชาเลือกเสรี (สาระเพิ่มเติม) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาต่อดนตรีเพื่อก้าวสู่วิชาชีพต่อไป

โรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งของสังคม สภาพของศิลปวัฒนธรรมของสังคมเป็นอย่างไร ก็มักสะท้อนออกมาให้เห็นในกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนที่อยู่ในสังคมนั้นๆ ด้วย

วิชาดนตรีเป็นอีกแขนงหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลสะท้อนของสังคมภาคใต้และเป็นปัญหาต่อการสอนของครูผู้สอนดนตรีค่อนข้างมาก

จากการสำรวจเบื้องต้นก่อนทำการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนดนตรีส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านวิชาดนตรีโดยตรง แต่เนื่องจากวิชาดนตรีเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งทุกโรงเรียนต้องเปิดสอน ดังนั้นการสอนวิชาดนตรีในบางโรงเรียนจึงจำเป็นต้องใช้ครูที่จบการศึกษาในสาขาอื่น ที่ไม่ได้มีความรู้ หรือพอมีความรู้ทางด้านดนตรีอยู่บ้างมาทำการสอน บางโรงเรียนก็ใช้วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอน ทำให้การเรียนการสอนวิชาดนตรี มีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ อีกทั้งการนิเทศการสอนวิชาดนตรี การสัมมนาทางดนตรีเกี่ยวกับหลักสูตรดนตรี เทคนิคการสอนดนตรี หลักการวัดผลและประเมินผลทางดนตรียังมีน้อย (วนิดา วรรณโชติ : สัมภาษณ์)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการสอนวิชาดนตรีในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ทั้งนี้เพื่อผลการวิจัยจะเป็นข้อมูล แนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนาวิชาการดนตรีแก่ผู้รับผิดชอบในเขตพื้นที่การศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูสอนวิชาดนตรีในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ประกอบด้วย 6 อำเภอ คืออำเภอเวียงสระ อำเภอบ้านนาสาร อำเภอบ้านนาเดิม อำเภอพระแสง อำเภอกียนซาและอำเภอชัยบุรี จำนวน 60 คน ใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970: 608) สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 52 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) เกี่ยวกับสภาพการสอน และระดับการปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 67 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

3. วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ขอนหนังสือแนะนำตัวและขอความร่วมมือเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าและตอบแบบสอบถามจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่เปิดสอนระดับช่วงชั้นที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3

3.2 ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนวิชาดนตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยแนบหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ผ่านหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 เพื่อสะดวกในการส่งแบบสอบถามกลับคืน โดยขอความร่วมมือส่งแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์ภายใน 15 วัน

3.3 ผู้วิจัยติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ส่งคืนหลังจากพ้นกำหนดแล้ว ทางโทรศัพท์เพื่อขอความร่วมมือในการส่งแบบสอบถามคืนอีกครั้ง

3.4 เก็บแบบสอบถามที่เหลือด้วยตนเอง จนได้แบบสอบถามคืนมาครบทุกชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และนำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ และจำแนกเป็นรายข้อโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ดังนี้

4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม คัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ไว้วิเคราะห์ แล้วคิดค่าเป็นร้อยละ

4.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ

4.3 ข้อมูลสภาพของการสอนหรือระดับของการปฏิบัติจะให้น้ำหนักคะแนนตามสภาพที่ผู้สอนมีสภาพหรือปฏิบัติอยู่จริงในแต่ละข้อ แล้ววิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.4 ข้อมูลที่เป็นปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าร้อยละ

5. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของครูผู้สอนวิชาดนตรี พบว่า

1.1 ครูผู้สอนดนตรีเป็นเพศชายร้อยละ 75 เพศหญิงร้อยละ 25

1.2 ครูผู้สอนทำการสอนวิชาดนตรีสากลมากที่สุด ร้อยละ 44.2 สอนทั้งดนตรีสากลและดนตรีไทยร้อยละ 28.9 สอนเฉพาะดนตรีไทยร้อยละ 19.2 สอนทั้งดนตรีไทย ดนตรีสากล และดนตรีพื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ 3.9 สอนเฉพาะดนตรีพื้นเมือง กับสอนทั้งดนตรีไทย และดนตรีพื้นเมืองน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.9

1.3 ครูผู้สอนมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.2 วุฒิก่อนการศึกษาดำรงปริญญาตรีและวุฒิการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 1.9

1.4 ครูผู้สอนไม่มีวุฒิการศึกษาทางดนตรี มากที่สุดร้อยละ 80.8 รองลงมามีวุฒิการศึกษาทางดนตรีในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 11.5 และมีวุฒิการศึกษาทางดนตรีในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีร้อยละ 7.7

1.5 ครูผู้สอนเรียนวิชาเอกดนตรี ร้อยละ 19.2 ไม่เคยเรียนดนตรีแต่เคยอบรมด้านดนตรีและมีความถนัดทางด้านดนตรี ร้อยละ 23.1 เรียนวิชาดนตรีเป็นวิชาโท ร้อยละ 1.9

ประเด็นอื่นๆ ร้อยละ 46.2 ซึ่งแยกรายละเอียดได้ดังนี้ ไม่เคยเรียนดนตรีและไม่สามารถเล่นดนตรีได้ 8 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 มีความสามารถเพียงเล็กน้อย 4 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 ขับร้องและอ่านโน้ตได้เล็กน้อย 4 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 แต่งเพลงได้ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และถนัดสอนวิชาศิลปะ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 25

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการสอนในเรื่องการสร้างกระบวนการเรียนรู้

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องการแปรหลักสูตรไปสู่การสอน พบว่า

2.1.1 มีการเข้าร่วมประชุมสัมมนาหรืออบรมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาดนตรีในระดับช่วงชั้นที่ 3 ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.50$, S.D.= .58)

2.1.2 มีการเข้าร่วมประชุมปฏิบัติการทำแผนการสอนร่วมกันระหว่างกลุ่มโรงเรียน ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.77$, S.D.= .43)

2.1.3 มีการศึกษาหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับวิชาดนตรีในระดับช่วงชั้นที่ 3 ก่อนทำการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D.= .63)

2.1.4 มีการวิเคราะห์เนื้อหาในบทเรียนก่อนทำการสอน ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D.= .66)

2.1.5 มีการจัดทำแผนการสอนรายชั่วโมง ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$, S.D.=.24)

2.1.6 มีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียน ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D.= .58)

สรุปผลรวมค่าเฉลี่ยของการแปรหลักสูตรไปสู่การสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D.= .46)

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า

2.2.1 ครูผู้สอนมีการจัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจให้เห็นถึงความสำคัญของวิชาดนตรีก่อนทำการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = .82)

2.2.2 เน้นการเรียนการสอนให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = .76)

2.2.3 ให้นักเรียนรุ่นพี่ที่มีความสามารถมาช่วยสอนทักษะปฏิบัติแก่รุ่นน้องในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.69$, S.D. = .58)

2.2.4 สอนกิจกรรมเกี่ยวกับเนื้อหาสาระทางดนตรีและมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = .57)

2.2.5 สอนทักษะการฟังก่อนการสอนทักษะปฏิบัติ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = .65)

2.2.6 ทดสอบพื้นฐานความรู้ทางดนตรีของนักเรียนก่อนทำการสอน ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = .89)

2.2.7 แบ่งกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถในระดับเดียวกันในการสอนทักษะปฏิบัติ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$, S.D.= .82)

2.2.8 ให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมและแสดงออกซึ่งความสามารถทางดนตรี ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = .76)

2.2.9 ใช้เทคนิคและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางดนตรีประกอบการสอน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.46$, S.D. = .85)

สรุปผลรวมค่าเฉลี่ยในเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.26$, S.D. = .69)

2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องสื่อการสอน

2.3.1 ใช้รูปภาพ แผนภูมิ บัตรคำประกอบการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.62$, S.D. = .99)

2.3.2 ใช้แถบบันทึกภาพหรือภาพยนตร์ประกอบการสอนอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.17$, S.D. = .81)

2.3.3 ใช้แผ่นใสหรือเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะประกอบการสอนในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.27$, S.D. = .69)

2.3.4 ใช้แถบบันทึกเสียงหรือแผ่นซีดีประกอบการสอนในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$, S.D. = .53)

2.3.5 ใช้หนังสือ ตำรา หรือเอกสารประกอบการสอนในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = .74)

2.3.6 ครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดซื้อสื่อการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$, S.D. = .89)

สรุปผลรวมค่าเฉลี่ยในเรื่องสื่อการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.80$, S.D. = .78)

2.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องการวัดผลประเมินผล

2.4.1 วัดผลและประเมินผลตรงตามจุดประสงค์การสอน ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .73)

2.4.2 วัดผลและประเมินผลทุกจุดประสงค์ที่สอนจบแล้ว ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .75)

2.4.3 ใช้แบบทดสอบของกลุ่มโรงเรียน ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.85$, S.D. = .46)

2.4.4 ใช้แบบบันทึกพัฒนาการทางดนตรีในการประเมินทักษะปฏิบัติ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.59$, S.D. = .93)

2.4.5 แจ้งผลการพัฒนาด้านทักษะปฏิบัติให้ผู้เรียนทราบ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.62$, S.D. = .93)

สรุปผลรวมค่าเฉลี่ยในเรื่องการวัดผลประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$, S.D. = .69)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องความรู้ความสามารถทางดนตรีของครูผู้สอน

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องเนื้อหาสาระทางดนตรี

3.1.1 ความรู้เกี่ยวกับสัญลักษณ์และเครื่องหมายที่ใช้แทนเสียง (ทฤษฎีโน้ตเบื้องต้น) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .72)

3.1.2 ความรู้เกี่ยวกับอัตราจังหวะและหน้าทับประเภทต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.61$, S.D. = .93)

3.1.3 ความรู้เกี่ยวกับศัพท์สังคีตในการบรรเลงและขับร้อง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.59$, S.D. = .93)

3.1.4 ความรู้เกี่ยวกับลักษณะของวงดนตรีประเภทต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.80$)

3.1.5 ความรู้เกี่ยวกับการประสมวงแบบต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = .78)

3.1.6 ความรู้เกี่ยวกับการเรียบเรียงเสียงประสานที่ใช้ในการบรรเลง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.92$, S.D. = .90)

3.1.7 ความรู้เกี่ยวกับประวัติและที่มาของเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$, S.D. = .83)

3.1.8 ความรู้เกี่ยวกับประวัติและที่มาของเพลงที่ใช้ในการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.15$, S.D. = .63)

3.1.9 ความรู้เกี่ยวกับประวัติและผลงานของนักประพันธ์เพลง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = .74)

3.1.10 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกเพลงบรรเลงถูกต้องตามพิธีการและประเพณีนิยมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = .63)

สรุปผลรวมค่าเฉลี่ยในเรื่องความรู้และความสามารถทางดนตรีของครูผู้สอน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = .73)

3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะการปฏิบัติของครูผู้สอนดนตรี

3.2.1 ทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีที่ถนัด อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.28$, S.D. = .97)

3.2.2 ทักษะการขับร้อง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.59$, S.D. = .84)

3.2.3 ทักษะการควบคุมวงดนตรี อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.48$, S.D. = .99)

3.2.4 ทักษะการอำนวยเพลง อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.34$, S.D. = .96)

3.2.5 ทักษะการซ่อมแซมเครื่องดนตรี อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.98$, S.D. = .93)

สรุปผลรวมค่าเฉลี่ยในเรื่องทักษะปฏิบัติของครูผู้สอนดนตรี อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.33$, S.D. = .85)

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

4.1 ห้องเรียนวิชาดนตรีเป็นห้องเฉพาะ ไม่มีการปะปนหรือสับเปลี่ยนกับห้องเรียนอื่นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$, S.D. = 1.16)

4.2 ห้องเรียนดนตรีไม่มีเสียงรบกวนจากสิ่งแวดล้อมภายนอก อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$, S.D. = 1.27)

4.3 ห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอ เหมาะแก่การเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$, S.D. = 1.11)

4.4 ห้องเรียนมีอุณหภูมิเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.78$, S.D. = .91)

4.5 ห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทสะดวก อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.51$, S.D. = .91)

4.6 ห้องเรียนปราศจากกลิ่นและมลพิษ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.63$, S.D. = .79)

4.7 ห้องเรียนมีการตกแต่งสวยงาม ใ้เราใจให้ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.63$, S.D. = .86)

4.8 ห้องเรียนมีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.61$, S.D. = .84)

4.9 ห้องเรียนมีเอกสาร ตำรา และแหล่งความรู้ทางดนตรีเพียงพอให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.48$, S.D. = .80)

สรุปผลรวมค่าเฉลี่ยเรื่องสภาพแวดล้อมในห้องเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.74$, S.D. = .75)

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอุปกรณ์การเรียนการสอน

5.1 ความเรียบร้อยของการจัดเก็บเครื่องดนตรีอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.48$, S.D. = .95)

5.2 ความเหมาะสมและคุณภาพเครื่องดนตรีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.57$, S.D. = .80)

5.3 จำนวนเครื่องดนตรีอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.17$, S.D. = .92)

5.4 สภาพของเครื่องดนตรีอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.11$, S.D. = .96)

5.5 การตรวจสอบเครื่องดนตรีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.57$, S.D. = .87)

5.6 การบำรุง ซ่อมแซม เครื่องดนตรีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.55$, S.D. = .66)

สรุปผลรวมค่าเฉลี่ยเรื่องอุปกรณ์การเรียนการสอน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.41$, S.D. = .74)

6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสนับสนุนของผู้บริหาร

6.1 การส่งครูเข้าอบรมเกี่ยวกับเนื้อหาสาระและเทคนิคการสอนดนตรี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.57$, S.D. = .82)

6.2 การนำผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ทางดนตรีอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.55$, S.D. = .89)

6.3 ผู้บริหารส่งครูเข้าอบรมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลทางดนตรี อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.75$, S.D. = .83)

6.4 การจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องดนตรี อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.05$, S.D. = .72)

6.5 การสนับสนุนจัดซื้อเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.73$, S.D. = .66)

6.6 การสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อซ่อมแซมเครื่องดนตรีที่ชำรุดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.78$, S.D. = .60)

6.7 การสนับสนุนห้องปฏิบัติการและห้องฝึกซ้อมดนตรีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.76$, S.D. = .78)

6.8 การส่งเสริมกิจกรรมทางดนตรีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$, S.D. = .95)

6.8 การสนับสนุนให้ครูมีโอกาสดูงานต่อทางวิชาดนตรีอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.15$, S.D. = .53)

6.9 การติดตามผลงานและแก้ปัญหาจากผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = .48)

6.11 การแสดงออกซึ่งการให้ขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$, S.D. = .53)

สรุปผลรวมค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการให้การสนับสนุนของผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.58$, S.D. = .63)

7. ปัญหาของผู้ตอบแบบสอบถาม

7.1 ขาดความรู้ความชำนาญในการขั้วร้อง ร้อยละ 20.8

7.2 ไม่มีสื่อการสอน ร้อยละ 20.83

7.3 เครื่องดนตรีไม่เพียงพอ ร้อยละ 54.16

7.4 ไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องดนตรี ร้อยละ 22.91

- 7.5 ไม่มีความสามารถทางด้านดนตรี ร้อยละ 20.38
- 7.6 นักเรียนขาดความตื่นตัวในการเรียนวิชาดนตรี ร้อยละ 4.16
- 7.7 การจัดการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง ร้อยละ 2.08
- 7.8 ชั่วโมงเรียนวิชาดนตรีน้อยเกินไป ร้อยละ 10.40
- 7.9 ไม่มีห้องเรียนวิชาดนตรีโดยเฉพาะ ร้อยละ 10.41
- 7.10 ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร ร้อยละ 10.41
- 7.11 ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางดนตรี ร้อยละ 8.33
- 7.12 หลักสูตรขาดความเหมาะสม ร้อยละ 2.8
- 7.13 นักเรียนไม่มีพื้นฐานทางวิชาดนตรีมาก่อน ร้อยละ 4.16
- 8. ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - 8.1 จัดประชุมผู้บริหาร เพื่อให้เห็นความสำคัญของวิชาดนตรี ร้อยละ 2.08
 - 8.2 ต้องการอบรมสัมมนาทางวิชาการดนตรี ร้อยละ 35.41
 - 8.3 ต้องการให้มีห้องเรียนวิชาดนตรีโดยเฉพาะ ร้อยละ 4.16
 - 8.4 ต้องการแยกวิชาดนตรีออกมาเป็นวิชาเฉพาะ ร้อยละ 6.25
 - 8.5 ต้องการเพิ่มชั่วโมงเรียนวิชาดนตรีให้มากขึ้น ร้อยละ 2.08
 - 8.6 ต้องการงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องดนตรี ร้อยละ 25.00
 - 8.7 ต้องการให้ครูผู้สอนวิชาดนตรีจบทางด้านดนตรีโดยตรง ร้อยละ 18.75
 - 8.8 ต้องการให้วิชาดนตรีปฏิบัติเป็นวิชาบังคับในหลักสูตร ร้อยละ 2.08
 - 8.9 ต้องการการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน ร้อยละ 8.33

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการสอนวิชาดนตรีในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ปรากฏว่า

1. สภาพการสอนวิชาดนตรีในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3

1.1 สภาพทั่วไปของครูผู้สอนคนตรีพบว่าเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบระดับปริญญาตรีและไม่มีวุฒิต่างคนตรินั้น เดิมประเทศไทยยังไม่มีโรงเรียนสอนคนตรีโดยตรงทั้งในระดับชั้นกลางและชั้นสูง เพียงแต่เป็นการสอนคนตรีส่วนตัวในบ้าน วัด หรือในวัง ซึ่งเป็นเพียงกลุ่มคนเพียงส่วนน้อย

เมื่อมีการสถาปนามหาวิทยาลัยศิลปากรในปี พ.ศ.2486 ได้มีการพยายามเปิดการเรียนการสอนวิชาคนตรีในมหาวิทยาลัย แต่ปรากฏว่าไม่มีนักศึกษามาสมัครเข้าเรียนแม้แต่คนเดียว เมื่อไม่สำเร็จรัฐบาลจึงจัดให้การคนตรีศึกษาอยู่ในสังกัดของโรงเรียนนาฏศิลป์ เมื่อ พ.ศ.2496 (พระเจนดุริยางค์ 2512: 35)

จากนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับครูคนตรี และได้ทรงเสนอแนะว่า การคนตรีของเราขาดผู้ชำนาญในวิชาการคนตรี ครูคนตรีที่มีอยู่ในปัจจุบันนับวันแต่ละจะหมดไป ควรตั้งโรงเรียนการคนตรีขึ้นมาโดยเฉพาะ เพื่อฝึกให้มีผู้ชำนาญในวิชาการคนตรีอันจะเป็นประโยชน์แก่ทางราชการและประชาชน (พระเจนดุริยางค์ 2512: 37)

เมื่อโรงเรียนนาฏศิลป์เปิดทำการสอนในระดับประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นกลางและประกาศนียบัตรวิชานาฏศิลป์ชั้นสูง แต่ได้ผลไม่เป็นที่พอใจ กรมการฝึกหัดครูจึงเล็งเห็นความสำคัญและความขาดแคลนครูคนตรีศึกษา จึงมีการเร่งผลิตครูคนตรีศึกษาในสถาบันการศึกษาหลายแห่ง เช่น วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ส่วนในสถาบันการศึกษาอื่นๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก็มีการเร่งผลิตครูคนตรี แต่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาเหล่านี้จะไม่มีวุฒิต่างคนตรี แต่มีวุฒิการศึกษาทางด้านอื่นๆ วิชาคนตรีเป็นแต่เพียงวิชาเอกเท่านั้น

ส่วนที่ครูคนตรีส่วนใหญ่เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงนั้น โดยลักษณะของความสามารถและความถนัดทางคนตรี ผู้ชายจะมีความถนัดและความสามารถทางด้านคนตรีมากกว่าผู้หญิง ประกอบกับค่านิยมทางภาคใต้เกี่ยวกับด้านคนตรีและนาฏศิลป์จะถูกมองไปในแง่ลบ สำนวนที่ว่า “คนตรินาฏศิลป์เป็นของเด็นกินรำกิน” ยังคงมีอยู่

1.2 การสร้างกระบวนการเรียนรู้

1.2.1 การแปรหลักสูตรไปสู่การสอน ผลปรากฏว่ามีการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาคนตรีอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการเรียนการสอนในระดับ

มัธยมศึกษาส่วนใหญ่ ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง รวมทั้งตัวนักเรียนเอง มีความต้องการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยในสายวิชาวิทยาศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ มีค่านิยมต่อการศึกษาต่อในสายศิลปศาสตร์ค่อนข้างน้อย ประกอบกับมีการจัดอบรมสัมมนาวิชาการทางคนตรีน้อย เพราะขาดบุคลากรและไม่มีผู้รับผิดชอบงานด้านการนิเทศการเรียนการสอนคนตรี ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิญญู ทรัพย์ประภา (2526 : 126) ที่พบว่าผู้บริหารและครูคนตรีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำแผนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อยและสอดคล้องกับ คิง (King 1992 : 2454 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสำคัญของการปฏิรูปหลักสูตรกับการมีส่วนร่วมของชั้นเรียนวิชาคนตรีในรัฐเวอร์จิเนีย ปี ค.ศ. 1979-1988 ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิรูปหลักสูตรวิชาคนตรีกับการมีส่วนร่วมของชั้นเรียนวิชาคนตรีในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความสลับซับซ้อนมาก แต่การลงทะเบียนเรียนวิชาคนตรีลดลง ซึ่งการลดของจำนวนผู้เรียน อาจมาจากการรณรงค์ให้เรียนวิชาพื้นฐาน แต่อย่างไรก็ตามหน่วยงานของรัฐก็ยังคงไว้ในจำนวนผู้เรียนวิชาคนตรี โดยได้กระทำหลากหลายวิธี โรงเรียนบางแห่งได้เพิ่มครูสอนวิชาคนตรี บางแห่งเปิดสอนเครื่องดนตรีหลายประเภท ผลการวิจัย พบว่ามีการแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดระหว่างการให้การสนับสนุนกับการจัดความสำคัญของวิชา ดังจะเห็นได้ว่ารัฐบาลให้การสนับสนุนเรื่องการปฏิรูปหลักสูตร ตลอดทั้งความรับผิดชอบหลายๆ ด้าน เนื่องจากพบว่าจำนวนผู้สนใจวิชาคนตรีลดลงจากอดีตค่อนข้างมากและสอดคล้องกับประทีป นกปี (2530 : 144-150) ได้ทำการวิจัยสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในวิชาคนตรีศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอนวิชาคนตรี ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 7 ผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวมผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนคนตรี มีทัศนะของระดับปัญหาอยู่ในระดับกลาง ครูผู้สอนคนตรีส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิทางด้านคนตรี ไม่มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลและการประเมินผลเท่าที่ควร

ครูผู้สอนมีทัศนะระดับปัญหาอยู่ในระดับมากในเรื่องความรู้ความสามารถในการปฏิบัติเครื่องดนตรี การจัดหาวัสดุและสื่อการสอน

1.2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลปรากฏว่าครูผู้สอนวิชาคนตรีมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่ามีการใช้เทคนิคและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการสอนอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะว่านวัตกรรมและเทคโนโลยี

สมัยใหม่ในการเรียนการสอนดนตรียังไม่เป็นที่รู้จักและแพร่หลายในหมู่ครูผู้สอนดนตรี โดยเฉพาะโรงเรียนในชนบท คงมีแต่การอบรมสัมมนาเทคโนโลยีในสาขาวิชาอื่นๆ เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับเบิร์ช (Birch 1969 : 1743-A) ได้ทำการวิจัยองค์ประกอบที่ทำให้ทัศนคติทางด้านดนตรีของครูแตกต่างกัน โดยใช้แบบสอบถามที่มีชื่อว่า “The Oregon Test for Attitude Toward Music” เพื่อวัดทัศนคติที่สัมพันธ์กับประสบการณ์ทางด้านดนตรี กับทัศนคติที่มีต่อดนตรี ประสบการณ์ทางดนตรี และความเชื่อมั่นในตนเองในการสอนดนตรี ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ประสบการณ์ทางด้านดนตรี ความเชื่อมั่นในตนเองและทัศนคติที่มีต่อดนตรีสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นในตนเองในการสอนดนตรี แต่จำนวนปีที่ทำการสอนดนตรีกับทัศนคติที่มีต่อดนตรี ไม่แตกต่างกัน

ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระทรวงศึกษาธิการมีจุดเน้นของการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพราะทำให้เด็กได้มีโอกาสคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้จักกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นการสร้างประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนและพัฒนาทักษะในทุกๆ ด้านทั้งยังเป็นการช่วยย้ำความจำและมีโอกาสนำไปใช้ในชีวิตจริงมากขึ้น

ลักษณะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

- 1) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดประสงค์
- 2) ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3) เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าจนสามารถพบข้อเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง
- 4) ครูมีบทบาทเพียงผู้ชี้แนะและจัดประสบการณ์การเรียนรู้
- 5) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน
- 6) พัฒนาศักยภาพส่วนบุคคลมีความสำคัญมากกว่ามาตรฐานกลางทางวิชาการ
- 7) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์
- 8) ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนที่จะได้มาซึ่งความรู้
- 9) กระบวนการเรียนการสอนให้ความสำคัญทั้งด้านพุทธิพิสัยและจิตพิสัย
- 10) กิจกรรมการเรียนการสอนและการเรียนรู้ไม่จำกัดอยู่เฉพาะภายในห้องเรียน

11) การสอบไม่เน้นวัดความรู้ ความสามารถทางวิชาการ

1.2.3 ด้านสื่อการสอน ผลปรากฏว่า ครูผู้สอนมีการนำสื่อการสอนมาใช้ในการเรียนการสอนมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญส่ง วรวัฒน์ (2538 : 39) ทำการวิจัยสภาพและปัญหาและความต้องการของครูผู้สอนศิลปะกับชีวิต ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า ครูผู้สอนต่อสภาพปัญหาด้านการใช้สื่อการสอนและอุปกรณ์การเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือการจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสื่อการสอนทางวิชาดนตรีเป็นสิ่งที่หาได้ค่อนข้างง่าย และครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้เป็น ราคาไม่สูงจนเกินไป ยกเว้นสื่อที่มีราคาค่อนข้างแพงและยุ่งยากต่อการใช้ จึงมีระดับการปฏิบัติในเรื่องนี้อยู่ในระดับน้อย เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ หรือเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา ชื่นประเสริฐ (2531 : 80-85) พบว่าครูผู้สอนวิชาดนตรีในโรงเรียนมัธยมศึกษา บริเวณพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก มีความต้องการการนิเทศการสอน หลักสูตร เนื้อหาวิชาดนตรี วิธีการสอน อุปกรณ์และสื่อการสอน การวัดและการประเมินผลอยู่ในระดับมาก

ในเรื่องของสื่อการสอนครูส่วนใหญ่มักจะยึดโรงเรียนที่มีความพร้อมในเรื่องของสื่อหรืออุปกรณ์การเรียนเป็นตัวเปรียบเทียบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เครื่องดนตรี โรงเรียนในต่างจังหวัดมีงบประมาณในการจัดซื้อน้อย ผิดกับโรงเรียนในส่วนกลางหรือในเมืองใหญ่ๆ ที่มีความพร้อมสูง ซึ่งแท้จริงส่วนใหญ่ของงบเหล่านั้นได้มาจากงบประมาณนอกกรอบ อาจมาจากมูลนิธิ สมาคมผู้ปกครอง หรือสมาคมศิษย์เก่า เมื่อเป็นเช่นนี้ทำให้ครูผู้สอนคิดว่าตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรมในเรื่องของงบประมาณ ซึ่งส่งผลต่อการเรียนการสอนอยู่ไม่น้อย

จริงๆ แล้วการสร้างสรรคผลงานทางดนตรีไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณที่สูงมากก็อาจทำได้ เครื่องดนตรีหรืออุปกรณ์การเรียนที่ผลิตได้ในประเทศและราคาไม่แพงก็สามารถทำให้ผู้เรียนเข้าถึงงานดนตรีและสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีได้ด้วย เพียงแต่ไม่ยึดติดกับโรงเรียนที่มีความพร้อมในด้านนี้เท่านั้น

1.2.4 การวัดผลประเมินผล ปรากฏว่าครูผู้สอนมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับกลาง ยกเว้นในกรณีการใช้แบบทดสอบของกลุ่มโรงเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าแนวนโยบายการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีแทบทุกโรงเรียนมิได้มุ่งหวังให้เป็นวิชาหลัก

เหมือนวิชาสามัญทั่วไป เพียงแต่เป็นวิชาเสริมตามหลักสูตร ขาดผู้ประสาน เชื่อมโยงและให้คำแนะนำจากศึกษานิเทศก์ หรือผู้มีความชำนาญซึ่งไม่เหมือนกับวิชาสามัญอื่นๆ ดังนั้นประสิทธิภาพของวิชาดนตรีที่อยู่ในกลุ่มสาระวิชาศิลปะจึงขาดความเป็นเอกภาพและประสิทธิภาพเป็นส่วนใหญ่ การที่จะเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในเชิงวิชาการดนตรีของแต่ละโรงเรียนจึงเป็นไปได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญส่ง วรวัฒน์ (2538 : 41) พบว่าด้านการวัดผลประเมินผลของครูผู้สอนศิลปะกับชีวิต ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ครูผู้สอนมีความต้องการในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดกระบวนการและความรู้เกี่ยวกับหลักการวัดผลและประเมินผลและสอดคล้องกับแกมม์ (Gamm. 1992 : 2454-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ลักษณะและการวัดผลการสอนดนตรี โดยค้นหาเครื่องมือที่ใช้วัดมาตรฐานวิชาดนตรี คือ การสอนที่ยึดหลักนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การที่ยึดเนื้อหาวิชา และผู้เรียนเป็นหลัก การสอนที่ยึดงานกิจกรรม การสอนที่ยึดการแสดงดนตรี การยึดหลักความร่วมมือและการยึดพื้นฐานแนวคิดในส่วนเฉพาะที่เป็นเนื้อหาวิชานั้น โดยลดการสอนด้วยคำพูดของครูน้อยที่สุด แต่มุ่งเน้นการเสาะแสวงหาความรู้ หรือการวิพากษ์วิจารณ์แทน

เนื่องจากกระบวนการวัดผลและประเมินผลเป็นกระบวนการที่ครูผู้สอนทำการตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีรูปแบบและวิธีการหลายวิธี บางวิธีสามารถวัดหรือประเมินผลการเรียนที่ปรากฏออกมาเป็นรูปธรรมได้ เช่น ผู้เรียนอ่านโน้ตออก ร้องเพลงได้ ปฏิบัติเครื่องดนตรีหรือบทเพลงที่ครูกำหนดให้ได้ แต่ผลการเรียนที่เป็นนามธรรมเราไม่สามารถวัดได้ หรือไม่สามารถวัดได้ในทันทีทันใด เช่น ความซาบซึ้ง ความรัก และทัศนคติที่ดีต่อวิชาดนตรี การที่นักเรียนคนหนึ่งต้องการเล่นดนตรีในระยะเวลาหนึ่ง ไม่สามารถสรุปได้ว่าเขามีใจรักและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาดนตรี แต่อาจเป็นเพราะต้องการทำตนให้เข้ากับสังคมเพื่อนๆ ที่รักวิชาดนตรีเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว

ดังนั้นการวัดผลและประเมินผลในประเด็นนี้ครูผู้สอนต้องหมั่นสังเกต และใช้เวลาในการวัด บางครั้งอาจใช้เวลาเป็นเดือน เป็นภาคการศึกษา หรือเป็นปีการศึกษาก็เป็นได้

เนื่องจากปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีจุดเน้นที่ต้องการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เรียนเป็นศูนย์กลาง (หลักการ Cippa) ดังนั้นรูปแบบของการ

วัดผลและประเมินผลจึงควรเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบดังกล่าวให้มากขึ้น นั่นคือ

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้าง (Construct) ความรู้ด้วยตนเอง ทำความเข้าใจ สร้างความหมายของสาระความรู้ให้แก่ตนเอง ค้นพบข้อความด้วยตนเอง
2. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ต่อกันและกันและได้เรียนรู้จากกันและกันได้แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ความคิดและประสบการณ์แก่กันและกันให้มากที่สุด
3. ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วม (Participation) ในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด
4. ผู้เรียนได้เรียนรู้ “กระบวนการ” (Process) ควบคู่ไปกับ “ผลงาน” (Product)
5. ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง (Application)(ทิสนา แคมมณี, 2539 :41)

สำหรับในวิชาดนตรี โดยสาระและเนื้อหาที่เรียนนั้นจะเห็นว่าความเกี่ยวพันและสอดคล้องกับแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบดังกล่าวเป็นอย่างดี ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ครูผู้สอนควรยึดหลักการวัดผลและการประเมินผลตามแนวการจัดกิจกรรมดังกล่าวนี้ด้วย

1.3 ความรู้ความสามารถทางวิชาดนตรีของครูผู้สอน ปรากฏว่าครูผู้สอนมีทักษะต่อระดับสภาพความรู้ความสามารถอยู่ในระดับกลาง ซึ่งในเรื่องนี้ ณรุทธิ์ สุททธิจิตต์ (2539 : 2) ได้กล่าวว่า ผู้ที่จะเป็นครูคนดนตรีนั้น จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสาระดนตรีและเทคนิควิธีการสอนดนตรีโดยเฉพาะ เนื่องจากดนตรีเป็นสาระความรู้เช่นเดียวกับสาระอื่นๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์หรือภาษาศาสตร์ ดังนั้นผู้เป็นครูคนตรีต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาอย่างแท้จริงมากพอที่จะไปสอนหรือพัฒนาการสอนของตนเพื่อผู้เรียนได้ เนื่องจากดนตรีเป็นเนื้อหาสาระที่แตกต่างไปจากวิชาอื่นๆ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับประทีป นกปี (2530 : 144-150) ทำการวิจัยสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรดนตรีศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอนคนตรีส่วนใหญ่มีทัศนะของปัญหาอยู่ในระดับกลาง ครูผู้สอนคนตรีส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิทางการดนตรี ไม่มี ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลเท่าที่ควร และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิภพ ปิติ (2534 : 97-100) พบว่าครูโรงเรียนประถมศึกษา

ในเขตการศึกษา 4 ประสบปัญหาด้านการสอนวิชาศิลปศึกษา ทั้งด้านการสอน วัสดุและสื่อการสอนและการวัดผลประเมินผลอยู่ในระดับมาก

สำหรับความรู้ความสามารถของครูผู้สอนทางด้านดนตรีถ้าแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ความรู้ความสามารถทางด้านสาระและเนื้อหาทางดนตรีและทักษะปฏิบัติด้านดนตรี ซึ่งรวมถึงการควบคุมวงดนตรีด้วย จะเห็นว่าครูผู้สอนส่วนหนึ่งคือครูดนตรีจำเป็น เพราะไม่มีครูดนตรีโดยตรง ครูผู้สอนเหล่านี้จำเป็นต้องสอนตามบังคับของหลักสูตร โดยเฉพาะความรู้ทางทฤษฎีดนตรีซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีพื้นความรู้ด้านดนตรีมาก่อน ไม่มีแหล่งวิทยากรด้านนี้ช่วยแนะนำ ไม่มีการจัดอบรมสัมมนาครูผู้สอนประเภทนี้ อีกทั้งครูเหล่านี้ต้องแบกภาระในการสอนวิชาสามัญอื่นอยู่แล้ว จึงทำให้การเรียนการสอนในรายวิชาดนตรีบางรายวิชาไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรและยิ่งกว่านั้น บางโรงเรียนถึงกับต้องยุบรายวิชานั้นๆ เพราะผู้สอนไม่สามารถทำการสอนได้

ในส่วนของครูที่มีวุฒทางดนตรีและมีความสามารถทางดนตรีปฏิบัติอยู่แล้ว ส่วนหนึ่งพยายามดิ้นรนขวนขวายเพื่อหาโอกาสเพื่อพูนความรู้และประสบการณ์ทางดนตรีให้แก่ตนเอง เช่น พยายามสมัครเข้ารับการอบรมเพื่อต้องการได้ความรู้และประสบการณ์ดนตรีใหม่ๆ หรือพยายามหาโอกาสศึกษาต่อทางด้านดนตรี แต่เมื่อพบกับอุปสรรคหรือปัญหา ครูดนตรีส่วนนี้จึงเบนลักษณะการทำงานจากในโรงเรียนเป็นงานภายนอกที่เป็นอิสระและมีรายได้ตอบแทนที่ดีกว่า

1.4 สภาพแวดล้อมของห้องเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีทัศนคติต่อสภาพของห้องเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งในเรื่องนี้เป็นผลมาจากการให้ความสำคัญและความเสมอภาคของวิชาดนตรีและวิชาสามัญอื่นที่ไม่เท่าเทียมกัน จากคำกล่าวดังกล่าวปรากฏหลักฐานชัดเจนคือ **ประการแรก** โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำนวนมากไม่มีห้องเรียนวิชาดนตรีเป็นห้องเรียนเฉพาะของตนเอง หรือเป็นห้องเรียนที่ไม่มีความเหมาะสมต่อการเรียนการสอนวิชาดนตรี นั่นคือต้องเรียนวิชาดนตรีร่วมกับห้องเรียนวิชาอื่น เช่น ห้องเรียนวิชานาฏศิลป์ พลศึกษา หรือห้องอุตสาหกรรมศิลป์ ทำให้บรรยากาศและการจัดกิจกรรมทางดนตรีไม่บรรลุผลเท่าที่ควร **ประการที่สอง** มีโรงเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3 หลายโรงเรียน ที่จำเป็นต้องยุบรายวิชาดนตรี ทั้งๆ ที่เป็นวิชาบังคับในหลักสูตร คงเปิดทำการสอนเฉพาะบางแขนงเท่านั้น ด้วยสาเหตุที่ไม่มีครูผู้สอน

ศาสตร์ทางดนตรีเป็นศาสตร์แห่งเสียง ทั้งเสียงสูง ต่ำ ลั่น ยาว ท่วงทำนอง ลีลา จังหวะ เพื่อให้โสตประสาทรับรู้และจินตนาการไปตามอารมณ์ของตนเองหรือของผู้ประพันธ์ เพลง ทั้งนี้เสียงดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ต้องดั่งขึ้นท่ามกลางความเงียบ ไม่มีเสียงอื่นใดมารบกวน เหมือนจิตรกรเขียนภาพลงบนผ้าขาว ทำให้ผู้เรียนมีสมาธิ และมองเห็นความงามและคุณค่าของเสียงได้ดียิ่งขึ้น

1.5 ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า มีระดับสภาพของอุปกรณ์การเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง แต่ในประเด็นความเพียงพอของอุปกรณ์การเรียนการสอนต่อผู้เรียนอยู่ในระดับน้อยและคุณภาพของเครื่องดนตรีอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยเหื่อนี้น้อยและจำกัด เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนกลาง พบว่าเกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสูงมาก ซึ่งในเรื่องนี้ ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์ (2539 : 27) กล่าวว่า การกระจายความเจริญทางการศึกษาสู่ภูมิภาคเป็นเรื่องสำคัญ โดยมีการเน้นคุณภาพให้เท่าเทียมกันเพื่อขยายโอกาสให้ผู้เรียนดนตรีในส่วนภูมิภาคมีโอกาสศึกษาดนตรีตามที่ตนถนัดอย่างมีระบบ และสามารถเข้ามาสอบคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ โดยมีมาตรฐานเท่าเทียมกับผู้เรียนในกรุงเทพมหานคร มิใช่มีความด้อยในเรื่องของความรู้ต่างๆ ที่มีความสามารถ ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

1.6 การสนับสนุนจากผู้บริหาร ผลการวิจัยปรากฏว่าครูผู้สอนมีทัศนะเกี่ยวกับการสนับสนุนการเรียนการสอนดนตรีจากผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะประเด็นการจัดสรรงบประมาณในการเรียนการสอนวิชาดนตรี และการสนับสนุนให้ครูผู้สอนดนตรีมีโอกาสเข้ารับอบรมสัมมนาหรือศึกษาต่อเพื่อเพิ่มพูนวิทยฐานะทางดนตรี และการสนับสนุนให้ครูผู้สอนดนตรีมีโอกาสเข้าอบรมสนับสนุนการเรียนการสอนดนตรีจากผู้บริหารโรงเรียนขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้

1.6.1 ค่านิยมของสังคมและผู้ปกครองซึ่งต้องการให้ผู้เรียนมุ่งศึกษาต่อทางสาขาวิทยาศาสตร์มากกว่าสาขาศิลปะศาสตร์ และมองว่าวิชาดนตรีเป็นเพียงวิชาที่ช่วยผ่อนคลายความเครียดในขณะเรียนเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับสลัสส์ (Sluss 1968 : 755-A) ได้ศึกษาทัศนคติที่มีต่อดนตรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สุดท้าย จำนวน 4 โรงเรียนในรัฐโคโลราโด โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างในแง่ภูมิหลังทางด้านดนตรีของนักเรียน ด้านอาชีพของ

ผู้ปกครองและเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียน พบว่า นักเรียนทั้งหมดเห็นความสำคัญของดนตรี แต่มีทัศนคติต่ออนาคตด้านดนตรี (Toward Music) น้อยที่สุด

1.6.2 การให้ความสำคัญของวิชาด้านดนตรี ซึ่งผู้บริหารส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นความสำคัญด้านวิชาสามัญเป็นสำคัญ เพราะถือว่าความมีชื่อเสียงของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับปริมาณการสอบเข้าศึกษาต่อของนักเรียนในสายวิทยาศาสตร์เป็นสำคัญ

1.6.3 งบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์หรือการส่งเสริมกิจกรรมทางด้านดนตรีมีจำนวนจำกัด

ทัศนคติใหม่ของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบันมองเห็นว่าจากอดีตถึงปัจจุบันเรามุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเรื่องความสามารถทางสมอง (I.Q.) เป็นเรื่องหลักและเป็นเครื่องพิสูจน์ยืนยันได้ว่า ความสามารถทางสมองของมนุษย์ไม่สามารถนำมาแก้ปัญหาของสังคมบางประการได้ ชำร่วยความสามารถทางสมองบางตัวยังเป็นตัวกระตุ้นปัญหาของสังคมด้วยซ้ำ นักการศึกษาและนักสังคมวิทยาได้เล็งเห็นว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเรื่องอารมณ์ (E.Q.) จะเป็นตัวแก้ไขปัญหาของบุคคลและสังคมได้ในอนาคต แนวการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษาจึงมุ่งยึดการพัฒนาทางด้านอารมณ์เป็นหลักในการจัดการศึกษา

ดนตรีเป็นศาสตร์สาขาหนึ่งซึ่งมีส่วนช่วยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านอารมณ์อย่างยิ่ง ที่นักการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษาพึงตระหนักถึงคุณค่าเห็นความสำคัญ และหาโอกาส หรือวิธีการสนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน วิชาดนตรีในสถานศึกษาให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

1.7 สำหรับเรื่องหลักสูตรวิชาดนตรีนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้รับผิดชอบการศึกษาในสาขาวิชาดนตรีศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้มีการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นอย่างจริงจัง โดยเฉพาะสังคมไทยภาคใต้ เป็นท้องถิ่นที่มีดนตรีเป็นของตนเองน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับดนตรีของภาคอื่นๆ เปิดโอกาส และส่งเสริมการดนตรีจากท้องถิ่นเข้าสู่โรงเรียน โดยใช้ภูมิปัญญาของท้องถิ่นซึ่งมีอยู่ค่อนข้างน้อยเข้าร่วมส่งเสริมและอนุรักษ์ หรืออาจใช้ดนตรีของท้องถิ่นอื่นก็ได้ นอกจากเป็นการอนุรักษ์ดนตรีในท้องถิ่นแล้ว ยังเป็นการทุ่มงบประมาณในการจัดกิจกรรมดนตรีได้อีกทางหนึ่งด้วย เพราะเครื่องดนตรีท้องถิ่นมีราคาถูกกว่าเครื่องดนตรีทั่วไป

ในเมื่อต้องการเน้นการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านอารมณ์ การกำหนดให้หลักสูตรวิชาดนตรีเป็นหลักสูตรบังคับ และให้ความสำคัญทางด้านวิชาการเท่าเทียมกับสาขาวิชาอื่นๆ เป็นสิ่งที่ควรคำนึงอย่างยิ่ง หากมีการวางแผน แนวทางการพัฒนา การประสาน การปฏิบัติและการติดตามผลที่ดี ผู้วิจัยมีความเชื่อว่าเยาวชนไทยคงมีความสามารถทางด้านดนตรีไม่ด้อยกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วหลายๆประเทศ

2. ปัญหาและข้อเสนอแนะของครูผู้สอนวิชาดนตรีในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จากข้อสรุป จะเห็นว่า สภาพการสอนวิชาดนตรีในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ยังมีปัญหาอยู่มาก ทั้งเรื่อง กระบวนการเรียนการสอน ความรู้ความสามารถของครูผู้สอน จำนวนบุคลากร ยังมีความรู้ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิชาการดนตรี อุปสรรคการเรียนการสอนตลอดจนการให้การสนับสนุน จากผู้บริหารและหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ครูผู้สอนวิชาดนตรียังคงเป็นผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษามาทางด้านดนตรีเป็นส่วนใหญ่ กระบวนการเรียนการสอนยังเป็นแบบเก่าถึงแม้ว่าหลักสูตรวิชาดนตรีได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นเวลาหลาย ปีแล้วก็ตาม แต่การเรียนการสอนวิชาดนตรียังไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

ดังนั้นครูผู้สอนวิชาศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้รับผิดชอบการเรียนการสอนด้านดนตรีไทยและดนตรีสากล รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียน ควรได้รับการพัฒนาและการนิเทศในทุกๆ ด้านของกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่

1. ควรมีการอบรมสัมมนาครูผู้สอนและวิชาดนตรีทั้งในและนอกหลักสูตร เกี่ยวกับเรื่องเนื้อหาสาระทางดนตรี ทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรี กระบวนการเรียนการสอนดนตรี ศิลปะ การควบคุมวงดนตรี เทคโนโลยีการสอนดนตรีและการซ่อมแซมอุปกรณ์ดนตรีขั้นต้นให้มากขึ้น เพราะจากการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมดังกล่าวอยู่ในระดับน้อย ท่ามกลางความต้องการของครูผู้สอนดนตรีในระดับมาก

2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะผู้รับผิดชอบงานการศึกษาโดยตรง ควรเพิ่มอัตรากำลังครูผู้สอนดนตรีให้เพียงพอหรือในปริมาณที่มากขึ้น เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคม รวมทั้งควรเพิ่มบุคลากรด้านการนิเทศหรือผู้เชี่ยวชาญด้าน

ดนตรีในเขตการศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยตรง เพราะปัจจุบันยังไม่มีศึกษานิเทศก์หรือผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีศึกษาประจำเขตการศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

3. ควรส่งเสริมเพิ่มวิทยฐานะของครูผู้สอนดนตรี ทั้งในส่วนที่สำเร็จการศึกษาด้านดนตรีโดยตรงและผู้มีประสบการณ์การสอนดนตรีแต่ยังไม่มีวุฒิการศึกษาทางดนตรี โดยเปิดโอกาสให้ศึกษาต่อทางวิชาดนตรีโดยตรงในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค เพราะปัจจุบันมีสถานศึกษาในส่วนภูมิภาคที่เปิดโอกาสให้ครูเข้าศึกษาต่อมีน้อย คงมีแต่มหาวิทยาลัยในส่วนกลางเพียงไม่กี่แห่งที่เปิดโอกาสให้ศึกษาต่อทางด้านดนตรี แต่สามารถรับผู้เข้าเรียนได้ในปริมาณจำกัด และอัตราค่าศึกษาต่ออยู่ในระดับสูงมาก จึงทำให้ครูผู้สอนดนตรีส่วนใหญ่ในภูมิภาคหมดโอกาส

4. ควรมีการอบรมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการสนับสนุนการเรียนการสอนดนตรีโดยตรง ทั้งด้านหลักสูตร อุปกรณ์การเรียนการสอน สภาพของห้องเรียน การจัดกิจกรรมทางดนตรีทุกรูปแบบ เน้นให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของงานศิลปะด้านดนตรีให้มากขึ้น เปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมที่ยังฝังอยู่ในความรู้สึก เพราะปัจจุบันการอบรมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนจะมุ่งเน้นในเรื่องของการบริหารบุคลากรและการจัดการเรียนที่เน้นวิชาการ สายสามัญเป็นส่วนใหญ่

5. ควรจัดให้มีวิชาดนตรีเป็นวิชาบังคับของหลักสูตรที่มีคาบเรียนและหน่วยการเรียนรู้มากขึ้นมีความสำคัญเทียบเท่าวิชาสามัญทั่วไป

6. ควรมีการสำรวจหรือดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติและความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนดนตรีศึกษาทั้งในและนอกหลักสูตร

7. ควรมีการทำการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติและความต้องการของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา

ซึ่งสอดคล้องกับอนันต์ เทียนคำศรี (2541 : 61) ได้ทำการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาศิลปะกับชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1) พฤติกรรมการเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิตทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .2392

2) พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนในห้องเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิตในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .3108

3) พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนนอกห้องเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิตในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .2527

4) พฤติกรรมการเรียนด้านการศึกษาค้นคว้ามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิตในทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .1400

8. การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ที่ขอบเขตและเนื้อหาการวิจัยค่อนข้างกว้าง ควรมีการสำรวจและวิจัยแบบเจาะลึกในประเด็นย่อยอื่นๆ ต่อไป เช่น การวิจัยที่เน้นการสำรวจความต้องการของครูผู้สอนวิชาดนตรีในเขตการศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 หรือสำรวจความต้องการของผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้วิชาดนตรี โดยผู้รับผิดชอบจากเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เป็นผู้ดำเนินการวิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะผู้รับผิดชอบงานการศึกษาโดยตรง ควรเพิ่มอัตราค่าจ้างครูผู้สอนดนตรีให้เพียงพอหรือในปริมาณที่มากขึ้น

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาครูผู้สอนวิชาดนตรีในเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถและทักษะด้านดนตรี เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้ถูกต้องและประสิทธิภาพ

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการอบรมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการสนับสนุนการเรียนการสอนดนตรีโรงเรียนควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาครูผู้สอนวิชาดนตรีของโรงเรียนเพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถและทักษะด้านดนตรี เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

4. ครูผู้สอนควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาครูวิชาคณิตศาสตร์ศักยภาพทางการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูวิชาคณิตศาสตร์สู่ประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอนวิชาคณิต
3. ควรศึกษาความต้องการของผู้เรียนในการเรียนวิชาคณิต

บรรณานุกรม

- เจนดุริยางค์, พระ. (2512). บันทึกความทรงจำของพระเจ้าเจนดุริยางค์. กรุงเทพฯ : บางกอกซีเกรท ตาเรียลออกพิท.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2538). พฤติกรรมการสอนคณิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประทีป นักปี. (2530). สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 วิชาคณิตศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูสอนคณิต ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 7. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญส่ง วรวัฒน์. (2538). สภาพปัญหาและความต้องการของครูผู้สอนวิชาศิลปะกับชีวิต หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา.
- พิภพ ปิติ. (2534). ปัญหาและความต้องการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษาของครู ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วนิดา วรรณโชติ. (2552). ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 6 กันยายน 2552.
- วิญญู ทรัพย์ประภา. (2526). ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 วิชาดนตรีและนาฏศิลป์ ของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนันต์ เทียนคำศรี. (2541). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนวิชาศิลปะกับชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.

Birch Lawrence Wilton. (1969) “ Factors Related to Differences in Classroom Teacher’s
Attitudes Toward Music.” Dissertation Abstracts International. 5(30): 1743-A.

Gamm, Alan Joseph. (1992) “The Identification and Measurement of Music Teaching
Styles.” Dissertation Abstracts International 52(7): 2454-A.

King Stephen Emmett. (1992) “The Relationship of Curriculum Reform to Participation in
Secondary School Music classic in Verginia W”. Dissertation Abstracts
International 52 (7) : 2454-A.

Krejcie, R. V. and Morgan, D.W. (1970) : “Determining Sample Size For Research
Activities.” Journal of Educational and Psychological Measurement. 30607-610